

SURINAME – OPEN BRIEF AAN DE RECHTERLIJKE MACHT

Als reactie op de aanvaarding door de Surinaamse Nationale Assemblée van een amendement op de amnestiewet van 1992, wil Amnesty International de rechterlijke macht van Suriname graag herinneren aan haar verplichting om de mensenrechtenwetgeving te respecteren in het proces tegen de huidige President en zijn mede-aangeklaagden voor hun vermeende betrokkenheid bij de buitengerechtelijke executies van 15 politieke opposanten in december 1982. Dit geldt ook voor eventuele andere rechtszaken met betrekking tot mensenrechtenschendingen begaan tijdens de periode zoals genoemd in de amnestiewet.

Suriname: Gerechtigheid op een tweesprong

Geen moment is zo kritiek voor een rechterlijke macht als het historische moment waarop zij de verantwoordelijkheid heeft voormalige of zittende regeringsleiders ter verantwoording te roepen. Op zulke momenten staat de in veel grondwetten geformuleerde scheiding der machten onder enorme druk, evenals de onafhankelijkheid van de rechtspraak. In geen enkel land ter wereld wordt met zulke uitdagingen lichtvaardig omgegaan. De problemen waar de voormalige premier van Italië, Silvio Berlusconi, mee geconfronteerd wordt zijn bekend. Dit geldt ook voor de uitdagingen waar voormalig president Augusto Pinochet van Chili voor stond, zowel in Chili zelf als in het Verenigd Koninkrijk. President Nixon werd zelfs gedwongen om af te treden hoewel er nooit een rechtszaak tegen hem gevoerd is. Er zijn ook landen waar dit soort historische momenten nog op zich laat wachten vanwege de volledige ondergeschiktheid van de rechterlijke macht aan de uitvoerende macht. Soedan is hier een voorbeeld van; het Internationaal Strafhof heeft zelfs een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen haar President.

Voor wat betreft de Amerika's, de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw werden gekarakteriseerd door het aan de macht komen van dictatoriale regimes. Zij hielden zich niet aan internationale regelgeving en maakten zich schuldig aan ernstige mensenrechtenschendingen, zowel gedurende de tijd dat zij aan de macht waren als tijdens de periode waarin de rechtsstaat hersteld werd. Meerdere malen stelden zij zelfs amnestiewetten voor zichzelf op die, zoals in de gevallen van Uruguay, Chili, Peru, Brazilië en Argentinië, door het Interamerikaanse Hof voor de Mensenrechten veroordeeld zijn als in strijd met

de Interamerikaanse Conventie voor de Mensenrechten. Zoals bekend zijn er inmiddels rechtszaken gestart tegen verschillende voormalige staatshoofden in de regio: Jorge Videla in Argentinië, Juan María Bordaberry en Gregorio Álvarez in Uruguay, Alberto Fujimori in Peru en José Efraín Ríos Montt in Guatemala.

De wijze waarop de rechterlijke macht van een land optreedt op dit soort kritieke momenten is van groot historisch belang voor rechterlijke macht zelf alsook voor het wettelijk gezag in het algemeen.

Het rechtssysteem in Suriname bevindt zich momenteel op een kritiek moment in haar bestaan. Haar onafhankelijkheid is onder druk komen te staan van de huidige President in een nauwelijks verholen poging te ontkomen aan het afleggen van verantwoording voor zijn vermeende rol bij de moord op 15 leden van de oppositie tegen het militaire regime onder zijn leiding, in december 1982.

Maar het is niet slechts de onafhankelijkheid van de Surinaamse rechtsspraak die momenteel ter discussie staat nu zij de recent goedgekeurde amnestiewet moet uitleggen; haar hele rol als bewaakster van de uitleg en de correcte toepassing van door Suriname ondertekende internationale verdragen, is in het geding.

De uitvoerende macht, met behulp van de wetgevende macht, kan pogen de onvermijdelijke opkomst van het recht in de Amerika's te belemmeren of zelfs tijdelijk te stoppen. Het is daarom aan de rechterlijke macht om haar historische verantwoordelijkheid onder ogen te zien en de rechtsstaat te verdedigen, een rechtsstaat waarin iedereen voor de wet gelijk is, waarbinnen niemand zich boven de wet kan plaatsen en niemand wetgeving kan creëren om buiten bereik van de wet te blijven. Als de rechterlijke macht, dit laatste bastion van de macht der wet, een wet accepteert die overduidelijk illegaal is volgens het internationale recht - en Suriname dient het gezag daarvan te erkennen - ten diepste immoreel en politiek cynisch, dan zullen alle Surinamers daar de gevolgen van ondervinden.

Wij hebben er echter het volste vertrouwen in dat de rechterlijke macht in Suriname, geconfronteerd met deze historische mogelijkheid om de rechtsstaat in het land te behouden, haar onafhankelijkheid zal weten te bewaren en de amnestiewet terzijde zal schuiven. Tenslotte is de ene na de andere amnestiewet in de Amerika's reeds ongrondwettelijk verklaard en zijn de verantwoordelijken daarvoor of zij die er van geprofiteerd hebben, voor het gerecht gebracht of te schande gemaakt voor het oog van al hun landgenoten.

Javier Zúñiga Mejía Borja
Speciaal Adviseur van Amnesty International